

Uprašanje številnih družin pri Slovencih

Verski list »Družina«, ki izhaja v Sloveniji, je objavil pred kratkim pohvalni dopis o neki zelo številni slovenski kmečki družini. V naslednjih številkah pa so se oglasile druge matere, ki so opozorile, da stvar s številnimi družinami le ni tako preprosta, številna družina zahteva veliko in zdravo stanovanje, mnogo prostora pa tudi zunaj stanovanja, da se lahko otroci igrajo. Poleg tega zahtevajo številni otroci mater popolnoma zase, kar pomeni, da ne more hoditi v službo in prispevati k vzdrževanju družine tudi s svojim zaslužkom. Samo zaslužek moža pa seveda ne zadostuje za vzdrževanje številne družine, vsaj ne današnji povprečni zaslužek v Sloveniji. Zato si je morda še lahko predstavljati številne družine na podeželju, na kmetijah, kjer imajo otroci dovolj prostora in kjer jim tudi hrane ne manjka, ker ni treba vsega kupiti; težko pa je za številne družine v mestih.

Tudi uredništvo »Družine« je priznalo upravičenost takih pomislov.

To ne spravi s sveta dejstva, da se mora slovenski narod v bližnji bodočnosti številčno precej okrepiti, tako v matični domovini kakor v zamejstvu, če hoče tudi še v bodoče kaj pomeniti v evropskem političnem in gospodarskem življenju. In to tudi nič ne zanika načela krščanske morale, da urejanja rojstev pri ljudeh ni mogoče podvreči takim racionalnim in gospodarsko preračunanim ocenam kakor pri domačih živalih — kot bi menda nekateri radi, tudi v Cerki sami. Pač pa to pomeni, da mora slovenski narod reševati vprašanje svoje rasti in krepitve realistično, vzporedno z večanjem svojih gospodarskih in socialnih možnosti. Treba je ustvariti najprej take pogoje, da številne družine ne bodo ogrožene in da se materam in očetom številnih otrok ne bo treba noč in dan mučiti.

Treba je zagotoviti družinam primerno visoke otroške doklade, dati družinam s številnimi otroki zdrava stanovanja in prostor okrog njih, da bodo otroci lahko uživali sveži zrak in sonce in da se bodo imeli kje igrati. Treba je ustanoviti take otroške vrte, kjer bodo našli otroci zastoj ali skoraj zastoni zavetje vsaj za pol dneva, da se mati lahko posveti svojim gospodinjiskim opravilom in si hkrati nekoliko oddahne. In predvsem je treba ustvariti tako gospodarsko stanje, da bo tudi številnim družinam zagotovljen gospodarski obstoj in napredek.

Dokler na vsega tega še ni, pomeni številna družina hudo breme in zahteva prevelike žrtve od staršev, ob premajhni podpori vse narodne skupnosti. Te žrtve radevoljno prenašajo samo resnično močni in duševno vedri ljudje. Drugi pa lahko pod tem bremenom obnemorejo.

JUŽNA TIROLSKA PRED RIMSKIM PARLAMENTOM

Medtem ko pišemo, rimski parlament še ni zaključil razprave o vprašanju Južnega Tirola, ki je te dni v središču zanimanja zlasti italijanske in avstrijske javnosti. O tem kočljivem in perečem vprašanju je v ponedeljek obširno govoril ministrski predsednik Moro. Iz njegovih izjavanj predvsem izhaja, da želi vlada, naj se parlament izjavi, ali naj Italija nadaljuje pogajanja z Avstrijo za sporazumno rešitev spornega vprašanja. Glede na stopnjevanje teroristične dejavnosti v Južnem Tirolu, zlasti pa na atentat, pri katerem sta zgubila življenje dva finančna stražnika, so določeni politični krogi v državi zahtevali, naj se pretrga razgovori z Avstrijo, češ da ta ni doslej ukrenila ničesar učinkovitega, da bi se terorizem preprečil. Rimska vlada sicer meni, da je treba pogajanja kljub vsemu nadaljevati, a zahteva, da se o tej zadevi jasno izreče najvišje predstavniško telo v državi.

JAMSTVA ZA JUŽNE TIROLCE

Predsednik Moro je v svojem poročilu med drugim omenil »vrsto jamstev, ki naj zaščitijo manjšinske jezikovne skupine in ki naj zagotovijo polno enakopravnost med vsemi državljani«. Gre, kot je razumljivo, za vrsto koncesij, na katere je Italija pripravljena pristati za rešitev južnotirolskega vprašanja. S stališča manjšinske problematike je ta del predsednikovega govora najbolj zanimiv in pomemben ter gotovo utegne zanimati tudi Slovence v Italiji.

Kot smo že večkrat pisali, Italija zavrača zahtevo Južnih Tirolcev in Avstrije, naj se sedanji bocenski pokrajini prizna status avtonomne dežele, češ da bi takšna pravna in upravna ureditev dejansko okrnila državno suverenost. Pripravljena pa je razširiti določene zakonodajne in upravne pristojnosti bocenske pokrajine, čeprav bi ta še vedno ostala v sklopu sedanje dežele Trentino-Južni Tirol. Pri tem nastane vprašanje, kako zaščititi italijansko govoreče prebivalce v bocenski pokrajini, kjer so prebivalci nemškega jezika v večini. To je treba namreč imeti pred očmi, ko obravnavamo pravno-upravni mehanizem, ki naj bi po izjavah predsednika Mora v bodočnosti urejeval odnose med nemško in italijansko govorečimi prebivalci bocenske pokrajine.

NOVOST V ITALIJANSKI PRAVNI IN UPRAVNI UREDITVI

Če bo ta mehanizem dobil podlago v natančnih pravnih normah, bo predstavljal novost v celotni italijanski pravni in upravni ureditvi.

Da se zagotovi popolna enakopravnost med državljani dveh narodnosti, bi na primer novi deželni statut predvideval, da se posamezne postavke proračuna bocenske pokrajine odobrijo z ločenim glasovanjem obeh jezikovnih skupin, zastopanih v pokrajinskem svetu. O posameznih proračunskih postavkah bi torej morali posebej glasovati svetovavci nemškega in italijanskega jezika, ne glede na stranko, kateri pripadajo. Proračun bi bil odobren le, če bi dobil večino glasov tako italijanskih kot južnotirolskih predstavnikov. Če bi pa proračun ne prejel potrebne večine, bi o njem odločala posebna komisija, ki bi jo izvolil pokrajinski svet.

Nadaljnje jamstvo za enakopravnost bi predstavljala pravica večine ene izmed jezikovnih skupnosti, da zahteva ločeno glasovanje vselej, kadar bi menila, da kak zakonski predlog nasprotuje načelu enakopravnosti vseh državljanov. V primeru da bi tak zakonski predlog kljub temu bil odobren, bi svetovavci, ki bi ostali v manjšini, imeli pravico, da se pritožijo na ustavno sodišče. Predvidena je tudi pravica do pritožbe na organe upravnega sodstva, kadar bi kak ukrep krajevnih oblasti bil v nasprotju z načelom enakopravnosti.

Kar zadeva delovanje občinskih uprav, velja omeniti načelo, po katerem bi jezikovna manjšina imela pravico, da je zastopana v občinskem odboru, če ima v občinskem svetu vsaj dva svetovavca.

ONEMOGOCITI NOVONACIZEM

Deželni statut bi tudi določal, da imajo delavci iz bocenske pokrajine prednost pri zaposljevanju, vendar bi ne predvideval posebnih pravic na osnovi jezikovne pripadnosti ali dobe stalnega bivališča delavcev. Važno se nam zdi tudi poudariti, da bo morala bocenska pokrajina razdeljevati sklade, ki so namenjeni za kulturno in socialno dejavnost, sorazmerno s potrebami in številom pripadnikov obeh narodnostnih skupin. Prav tako važno se nam zdi načelo, ki poudarja potrebo po stalnih stikih s predstavniki južnotirolskega prebivalstva, kar je po mnenju predsednika Mora mogoče izvajati v različnih oblikah, predvsem pa s pomočjo posebnega posvetovalnega organa, ki bi deloval v skladu z italijansko pravno ureditvijo.

Ker iz uradnih poročil izhaja, da s stališčem, ki ga je obrazložil ministrski predsednik Moro pred parlamentom, soglašajo tudi vsi člani vlade, lahko pričakujemo, da bodo predsednikov predlog o nadaljevanju pogajanj z Avstrijo odobrile vse stranke

(Nadaljevanje na 3. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 18. septembra, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojšanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 10.45 Pihalne godbe; 11.15 Oddaja za najmlajše: S pravljico okrog sveta: »Premetenca Tangali in Dozo«, Napisal Dušan Perot; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 13.30 Glasba po željah; 15.30 Ivan Pregelj: »Tolminci«: (6) »Davki in opravi«, v priredbi Marti- na Jevnikarja. Igra RO., režira Jože Peterlin; 16.00 Ljudska rapsodija; 17.00 Popoldanski ples; 18.00 Najlepše simfonije; 19.15 Nedeljski vestnik - Urednik: Ernest Zupančič; 19.30 Italijanske počitnice; 20.30 Rado Bednarik: »Pratika za drugo polovico septembra«; 21.00 Kromatična fantazija; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Nova glasba; 22.45 Antologija jazza.

• PONEDELJEK, 19. septembra, ob: 12.15 Počitniška srečanja, pripravil Saša Martelanc; 13.30 Zna- ne melodije; 17.20 Glasbeni kaleidoskop; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Baročne skladbe; 18.55 Glasba za pihala; 19.15 Iz ženskih tednikov in revij; 19.30 Parada orkestrrov; 20.35 Ermanno Wolf- Ferrari: »Stirje grobjani«, glasbena komedija v treh dejanjih.

• TOREK, 20. septembra, ob: 12.00 Iz slovenske folklorne - Rado Bednarik: »Pratika za drugo polo- vico septembra«; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Glasba za vaš transistor; Ustvarjanci moderne glasbe; 19.15 Spoznavajmo naravo; 19.30 Orkester Miramar, vodi Aleksander Vodopivec; 20.35 Itali- janski ansambli: Lhke glasbe; 21.00 Gore v slo- venski literaturi - Zoran Jerin: »Gora, ki čez njo ptice ne morejo leteti«; 21.25 Iz niza javnih kon- certov Radio Trst v sezoni 1965-66; 21.50 Paberk iz diskoteke; 22.45 Črni cvet, jazzovska revija.

• SREDA, 21. septembra, ob: 12.15 Turistični razgledi, pripravil Franc Orožen; 13.30 Glasba iz filmov in revij; 17.20 Glasbeni kaleidoskop; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Komorna dela Wolf- ganga Amadeusa Mozarta; 19.15 Sodobne bolezni - Gianfranco Garavaglia: »Bolezni starih«; 19.30 Motivi, ki so mladim všeči; 20.35 Glasbene razgled- nice; 21.00 Simfonični koncert. V odmoru (približ- no ob 21.25) Iz pesniških gajev - Marko Kravos: »Franci Zagorčnik«; 22.15 Sentimentalne pesmi.

• CETRTEK, 22. septembra, ob: 12.00 1866-1966 - Giuseppe Franciscato: »Književni jezik in furlan- ska narečja«; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Glasba za vaš transistor; 18.30 Slavni solisti; 19.00 Zlata skrinjica. Otroške pesmi in skladbe. Napisala De- sa Kraševc; 19.40 Folklorna pevska skupina »Sot- la nape« iz Ville Santine; 21.00 »Poročni list«. Komedija, napisal Efraim Kishon, prevedel Anton Koren. Igra RO., režira Jože Peterlin; 23.00 Vo- kalna polifonija.

• PETEK, 23. septembra, ob: 12.15 Žena in dom; 13.30 Glasbeno potovanje; 17.20 Glasbeni kaleido- skop; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Slovenski solisti; 18.55 Camargo Guarnieri: Suite vila Rica. Brazilski simfonični orkester vodi avtor; 19.15 Umetnostne galerije v Italiji - Milko Bambič: »Galerija Capodimonte v Neaplju«; 19.30 Sodobni mo- tivi; 20.35 Gospodarstvo in delo. Urednik: Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Sindi- kati v moderni državi; 22.15 Harmonija zvokov in glasov.

• SOBOTA, 24. septembra, ob: 12.15 Zivalstvo Ja- dranskega morja - Tone Penko: »Ribe«; 13.30 Pe- smi za poletje; 15.30 Zbor Vinko Vodopivec, vodi Brane Demšar; 16.00 Volan, oddaja za avtomobil- iste; 61.20 Ziva Gruden: »Brezbarvni nič«, delo, priporočeno na natečaju RAI za izvirne slovenske novele 1965; 16.45 Krajci in dežele v simfonični li- teraturi; 17.20 Razkuštrane pesmi; 18.30 Ciganska in madžarska ljudska glasba, pripravila Soča Haf- ner: »Ciganski glasbeniki«; 19.15 Počitniška sre- čanja, pripravil Saša Martelanc; 19.30 Nastopi za- bavnih ansamblov; 20.35 Teden v Italiji; 21.00 »Večer v Sorrentu«. Enodejanka, napisal I. S. Tur- genjev, prevedel Filibert Benedetič. Igrajo člani Slovenskega gledališča v Trstu, režira Jožko Lu- keš; 21.30 Operetne melodije; 22.15 Pesem in ples.

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ulica Sv. Frančiška 20 - telefon 29-477

„Rdeča garda“ je oslabila kitajske pozicije

Tudi tisk v državah sovjetskega bloka obširno poroča o vedno hujših ekscesih, ki jih počenja takoimenovana »Rdeča garda« na Kitajskem. Sovjetska agencija TASS in komunistični listi naglašajo, da celo kitaj- ske oblasti le s težavo zajezujejo gibanje mladih fanatikov, ki se je razširilo na vse strani Kitajske. Mongolska tiskovna agen- cija je poročala, da so v mestu Sen-jang »rdečegardisti« umorili nekega človeka, ki ni znal, ali pa ni hotel odgovoriti na nji- hovo vprašanje, kateri socialni plasti pri- pada. »Rdečegardisti« so ubili tudi neko žensko tako, da so jo pretepali do smrti. Ti novici mongolske agencije je oddajala tudi sovjetska agencija TASS, ki je bila dozdaj sicer zelo previdna v poročanju go- voric o ekscesih kitajskih »rdečih gardi- stov«.

Celo sam kitajski tisk priznava, da so se mladi komunisti »večkrat zmotili« in da so prišli »v spore z drugimi plastmi držav- ljanov, kot na primer s kmeti in industrijs- kimi delavci«. Pekinški »Ljudski dnevnik« obžaluje ta nasprotja in želi večjo enot- nost akcije. Iz pisanja kitajskega tiska pa

MIHAJLOV SPET PROST

Kot je bilo pričakovati, so jugoslovanske oblasti 9. t. m. izpustile pisatelja Mihajla Mihajlova na časno svobodo. Prišel pa bo menda pred sodišče pod obtožbo, da je ši- ril tendenčne novice o notranjem in dru- ženem stanju v državi in to v člankih, ki jih je objavil v tujini. Proces bo 22. sep- tembra.

Takoj po izpustu iz ječe je začel Mihaj- lov spet dajati intervjuje po telefonu do- pisnikom tujih listov. Zagotovil jim je tu- di, da je našel tiskarno za svojo revijo in da bo ta v kratkem izšla.

V vseh republikah Jugoslavije se tudi od- ločno nadaljuje čiščenje v UDBi, zlasti v Srbiji in posebno v Beogradu, kjer je bilo najmočnejše zarotniško gnezdo, v katerem so se zbrali, kot obtožujejo predstavniki ZKS in ZKJ, najrazličnejši ljudje, tudi ma- lomeščanski tipi in nacionalisti. Odstavlje- nih je bilo nekaj visokih funkcionarjev, med njimi pomočnik zunanega ministra Vidaković in bivši notranji minister ter eden sekretarjev ZK Srbije, Vojin Lukić.

Vatikanski delegat v Jugoslaviji

V Vatikanu so uradno naznanili, da je imenoval papež svojega apostolskega dele- gata v Jugoslaviji. Za papeževega apostol- skega delegata pri jugoslovanski zvezni vladi je bil poslan mons. Mario Cagna, naslov- ni nadškof v Herakleji v Evropi in zdaj internuncij na Japonskem.

Do tega imenovanja je prišlo na osnovi sporazuma, ki je bil podpisan letos junija v Beogradu med monsinjorjem Casarolijem in predsednikom jugoslovanske zvezne ko- misije za verska vprašanja.

TEDENSKI KOLEDARČEK

18. septembra, nedelja: Irena, Ilka
19. septembra, ponedeljek: Vitograd, Vido
20. septembra, torek: Brane, Morana
21. septembra, sredo: Matej, Mate
22. septembra, četrtek: Mavricij, Tomaž
23. septembra, petek: Slavojka, Tekla
24. septembra, sobota: Nadja, Gerard

se da sklepati, da vodijo opozicijo proti »rdečegardistom« v nekaterih mestih celo vidni partiji. »Ljudski dnevnik« zahteva, da je treba »morebitne razlike v mišljenju rešiti na osnovi šestnajstih točk, ki jih je objavil Mao Tse Tung za izvedbo takoime- novane »kulturne revolucije«.

Zadnje dni poročajo o vedno hujših in obširnejših incidentih med »rdečegardisti« in prebivalstvom v raznih mestih. Nekate- ri predvidevajo celo možnost velikih notra- njih homatij na Kitajskem. Seveda je to zelo oslabilo kitajske pozicije nasproti Združenim državam in Sovjetski zvezi.

JUGOSLOVANSKI PROTEST V BONNU

Beograjska vlada je odločno protestirala v Bonnu zaradi atentata v Stuttgartu, ka- terega smrtna žrtev je bil jugoslovanski konzularni uradnik Savo Milovanović. Pro- testna nota je bila izročena preko švedske- ga veleposlanika v Bonnu, ki skrbi za ju- goslovanske interese, ker Jugoslavija nima diplomatskih odnosov z Zahodno Nemčijo.

Zvedelo se je tudi, da so v Bonnu akre- ditirani jugoslovanski dopisniki zaradi gro- ženj, ki jih dobivajo po telefonu ali pisme- no, že zapustili nemško prestolnico, ali pa jo nameravajo zapustiti v prihodnjih dneh. Med prvimi sta odpotovala dopisnika beo- grajskega dnevnika »Politika« in zagrebške- ga dnevnika »Vjesnik«. Nemška policija ju je pospremila do meje.

RAZISKAVANJE VESOLJSKEGA PROSTORA

Američani so dosegli nov velik uspeh pri raziskavanju vesoljskega prostora. Njihova kabina »Gemini 11« s kozmonavtom Charlesom Conradom in Richardom Gor- donom je ujela, kot je bilo v programu, prej izstreljeno raketo »Agena«, nakar jo je ta s svojo turbino dvignila v doslej še nikoli doseženo višino 1370 kilometrov nad Zemljo. Od tam sta kozmonavta vsa navdu- šena sporočila, da je pogled na Zemljo fan- tastičen in da se tudi vidi, da je okrogla.

Gordon je na »sprehodu« zunaj kabine pritrdil z močno vrvo kabino na raketo, ki je nato služila za vlačilca. Povratek na Zemljo bi se moral izvršiti danes in bo avtomatičen.

Jugoslovanska vlada pa je imenovala za svojega delegata v Vatikanu Vjekoslava Cvrlije, bivšega konzula v Milanu in zdaj predsednika komisije za verske zadeve v republiki Hrvaški.

Jugoslovanski in vatikanski delegat bosta uživala privilegije in imuniteto, ki so pred- videni za diplomatske predstavnike. Imeno- vanje obeh predstavnikov pa še ne pomeni obnovitve pravih diplomatskih odnosov med Jugoslavijo in Vatikanom, ki so bili pretrgani leta 1962. Gre samo za poluradne odnose, ki naj bi olajšali rešitev še nereše- nih vprašanj.

BERZANTI SPET DOMA

Predsednik deželnega odbora Berzanti se je ob koncu tedna vrnil iz Združenih držav in je že prevzel svoje funkcije.

Gregorčičeva proslava na Vrsnem

V soboto in nedeljo je bila v Kobaridu in na Vrsnem veličastna proslava ob 60-letnici smrti pesnika Simona Gregorčiča.

Na predvečer je nastopil v kobariški kinodvorani pevski zbor z Dola-Poljan pod vodstvom Pavline Komelove, katerega je predstavila tajnica Planinskega društva iz Gorice Smetova. Ubrano je zapel 22 pesmi primorskih skladateljev, po večini na Gregorčičevo besedilo. Občinstvo, čeprav ne preveč številno, ker so se istočasno vršile delne proslave tudi po sosednih vaseh, je navdušeno ploskalo goriškim pevcem.

V nedeljo dopoldne je odprl svečanost na okrašenem Vrsnu predsednik tolminske občinske skupščine Franc Skok. Za njim sta govorila podpredsednik izvršnega sveta Beno Zupančič in general Jaka Avšič. Opoldne je odprl v muzej spremenjeno Gregorčičevo rojstno hišo pisatelj France Bevč s kulturnim nagovorom. Medtem ko

PROCESI V DŽAKARTI

Posebno sodišče v Džakarti je obsodilo na smrt bivšega ministra za indonezijsko osrednjo banko Jusufa Muda Dalama. Spoznalo ga je za krivega, prevratnega delovanja in nezakonite prilastitve in posesti orožja komunističnega izvora.

Radio Džakarta pa je naznanil, da bodo še ta mesec sodili bivšega zunanjega ministra Subandria, ki so ga aretirali letos marca pod obtožbo prevratnega delovanja in korupcije. Sodili ga bodo skupaj z bivšim poveljnikom letalstva maršalom Omarjem Dhanijem.

so bile razstavljene doslej Gregorčičeve spominske ostaline samo v eni sobi, so sedaj urejene tri sobe, v katerih opazimo nekaj spominkov, zbranih v Gorici.

Po otvoritvi so se nadaljevale recitacije in pevski nastopi tudi pred »Gregorčičevim muzejem«. Vsa proslava je pokazala, kako naše ljudstvo ljubi svojega slavčka kot pevca samobitne slovenske duše.

Proslava je bila povezana s 25-letnico upora slovenskega naroda in obletnico ustanovitve partizanske brigade »Simona Gregorčiča«, ki je delovala zlasti na področju Soške doline in Beneške Slovenije.

Koper - domači pristan za avstrijske ladje

Na Dunaju so ustanovili »Austrian Frigo«, družbo z omejeno zavezo za prevažanje živil s hladilnimi ladjami.

Za zdaj ima nova družba tri ladje, katerih domovinski pristan bo Koper. Posadke bodo delno sestavljali jugoslovanski mornarji. Ladje — za katere je dobavila hladilne naprave družba »Barbieri« iz Bologne — bodo pristajale v Kopru, na Reki in v Trstu.

ČE GA BO LE RESNO VZEL

Udeležba na nedeljskih volitvah v Južnem Vietnamu je bila nepričakovano visoka — okrog 75%. To smatra Kyeve režim za velik uspeh, nasprotniki pa za farso.

Vse bo odvisno od tega, kako resno bo Ky vzel parlament, ki je bil zdaj izvoljen.

Južna Tirolska pred rimskim parlamentom

(Nadaljevanje s 1. strani)

leve sredine. Prav tako lahko pričakujemo, da bo parlament poveril vladi nalogo, naj na osnovi pojasnenih načel skuša doseči s sosednjo republiko dokončen sporazum o tem zapletenem vprašanju.

Težave bodo pa verjetno nastale, ko bo parlament moral sklepati o posameznih zakonskih predlogih, ki naj bi omogočili dejansko izvajanje italijansko-avstrijskega sporazuma. Ker gre za spremembo določenih členov statuta avtonomne dežele Trentino-Južni Tirol, ki je bil odobren z ustavnim zakonom, je za njegovo revizijo potrebna kvalificirana večina, ki je pa sedanja vladna koalicija nima. Če hoče sedanja večina svoj načrt uresničiti, mora nujno poiskati novih zaveznikov. Kje jih bo našla? Na skrajni desnici najbrž ne, saj so se njeni predstavniki že sedaj izjavili proti. Sami glasovi liberalcev, ki so med zadnjo parlamentarno razpravo dali razumeti, da bi pod določenimi pogoji utegnili glasovati za predlog vlade, ne zadostujejo. Nujno bo zato morala vlada voditi račune s komunisti, katerih glasovi bodo torej odločilni za dokončno rešitev južnotirolskega vprašanja.

Ta problem bo torej nujno sprožil živahno politično razpravo, ki se ne bo omejila le na manjšinsko problematiko, temveč bo zajela tudi mednarodno politično tematiko.

Nobenega dvoma ni, da so zadnji teroristični atentati delo elementov, ki uživajo moralno in gmotno podporo zlasti avstrij-

skih in nemških novonacističnih krogov ter vseh tistih nemških političnih sil, katere se nočejo sprijazniti s posledicami, ki jih je na državno ureditev Evrope povzročila politika Hitlerjevega Reicha, ter mislijo, da je to ureditev mogoče spremeniti z nasilnimi sredstvi.

NAJUCINKOVITEJSI UKREP

Južnotirolsko vprašanje nudi zato priložnost, da nemška in avstrijska demokratična javnost in zlasti avstrijski in zahodnonemški demokratični predstavniki zavzamejo jasno stališče ter sprejmejo ustrezne ukrepe proti širjenju nacistične totalitarne miselnosti in proti delovanju totalitarnih organizacij, ki znajo svoj obstoj opravičevati zlasti s pretvezo, da jim gre za obrambo »zdravega patriotskega čustvovanja« in s pomočjo drugih znanih demagoških fraz. Spomnimo se v tej zvezi amo zloglasnega delovanja koroškega Heimatsdiensta, ki je že toliko škodoval in še vedno škoduje pravični ureditvi vprašanja Slovenecv na Koroškem. O tem združenju ni namreč mogoče tajiti, da uživa neposredno ali posredno podporo tudi nekaterih vodilnih avstrijskih osebnosti, ki sicer v širokem svetu veljajo za demokrate in antinaciste.

Najbolj učinkovit italijanski ukrep proti terorizmu pa je prav gotovo čimprejšnja pravična ureditev odprtega vprašanja. S tem se neha dajati netivo raznim skrajnjem, ki izkoriščajo neurejeni položaj v svoje nepoštene namene.

PROCES O GRDEM ZLOČINU

V PARIZU se odvija proces o ugrabitvi alžirskega opozicionalnega politika Ben Barka. Ta ugrabitvev je povzročila pred časom zelo mučen vtis v svetu, ker je pomagala pri ugrabitvi (in jo celo sama izvedla) francoska policija. Jetnika je nato izročila gangsterjem, ti pa maroškim osebnostim. Te so ga, kot vse kaže, umorile in med morilci je bil baje tudi maroški notranji minister, ki je z nekaj sodelavci nalašč zato prispel z letalom v Pariz.

Proces pa po vsej verjetnosti ne bo razkril vse resnice, ker so obtoženi samo materialni izvršitelji ugrabitve, ne pa tisti, ki so zločin naročili.

ŠE VEDNO SO NA BOLJSEM

KOT NJIHOVI PREDNIKI

Nacionalni osvobodilni svet v Gani, ki ima zdaj oblast v rokah, je sklenil izvesti obsežno pravosodno reformo, s katero bodo odstavili vse civilne in kazenske sodnike v državi in jih nadomestili z drugimi. Uradno poročilo nacionalnega osvobodilnega sveta pravi, da so se odločili za to reformo zato, da bi odpravili korupcijo in nesposobnost na sodiščih.

V uradnem poročilu je tudi rečeno, da so mnogi nesposobni ali korumpirani sodniki prišli na svoja mesta samo zato, ker so podpirali bivšega predsednika N Krumaha, medtem ko je ta prezrl mnogo takih, ki bi bili po svoji sposobnosti in poštenosti vredni, da postanejo sodniki, a je bila njihova krivda samo v tem, da so bili nasprotniki N Krumahovega diktatorskega režima.

Nekdaj so prav na tistem koncu Afrike ob smrti črnskih kraljev poklali vse njegove služabnike in sužnje, tudi po več tisoč isti dan. Tako so N Krumahovi služabniki in pristaši še vedno precej na boljsem.

MAKARIOS NE MISLI ODPSTOPITI

Nadškof Makarios, predsednik ciprske republike, ki se udeležuje zdaj v Londonu konference Commonwealtha, je izjavil, da nima nikakega namena odstopiti kot predsednik, vsaj dokler ne bo rešena ciprska kriza. To je izjavil glede na novico, ki jo je objavil neki atenski dnevnik, da name-rava podati ostavko kot predsednik ciprske republike, da bi lahko postal patriarh v Aleksandriji v Egiptu.

KRIZA V KPI?

V italijanski komunistični partiji se kaže notranja kriza, zlasti na jugu. Slišati je obtožbe o raznih zlorabah in celo zločinih. S posebno hudimi obtožbami proti partijskemu vodstvu je nastopil komunistični senator De Luca. Sodišče je uvedlo preiskavo o resničnosti obtožb, ki zadevajo tudi umornekega partijskega funkcionarja.

Težave so začeli povzročati partiji tudi »Kitajci« — pristaši Mao Tse Tunga.

FRANCOSKA ATOMSKA BOMBA

Francozi so izvedli v ponedeljek svoj tretji atomski preizkus na Tihem oceanu, doslej največji v tej seriji, po kakih petindvajsetih atomskih razstrelitvah v preteklih letih v Sahari.

Atomsko eksplozijo je gledal tudi predsednik De Gaulle, ki zdaj dokončuje svoje potovanje okrog sveta.

S Tržaškega

Veličastna Marijina procesija na Opčinah

V nedeljo, 11. t. m. smo imeli spet tradicionalno Marijino procesijo, ki vsako leto — letos že osemnajstič — priteguje slovenske vernike z vsega Tržaškega in tudi z Goriškega ter zadnja leta celo z onstran meje. Tudi letos so se Openci lepo pripravili na procesijo. Nad cestami, po katerih je šla, so razpeli čedne napise z gesli Mariji na čast. Okrasili so tudi okna s cvetjem in preprogami in postavili na Brdini — na starem vaškem trgu — velik, lepo okrašen oltar na prostem.

V nedeljo se je zbrala kljub temu, da so bile tisti dan tekme za svetovno veslaško prvenstvo na Bledu, kamor je pohitelo mnogo mladine, običajna velika množica in se razvrstila v velikansko procesijo, ki je v obliki ogromne pentlje obšla del Opčin. Letos je bilo v procesiji posebno veliko moških in mladine v skavtskih uniformah. Lepo je bilo videti žene in dekleta v narodnih nošah in našo mladino. Procesijo je vodil tržaški nadškof v spremstvu najuglednejših slovenskih duhovnikov.

Po procesiji se je večji del ljudstva udeležil še sv. maše, ki je bila na Brdini. Vaški trg je naravnost idealen v ta namen. Maševal je preč. g. Jamnik, pridigal pa preč. g. Zorko. Nadškof Santin je v slovenščini podelil vernikom blagoslov.

Tako v procesiji kakor pri maši so ljudje lepo peli stare in nove Marijine pesmi. Najbolj od srca so jim šle seveda starodavne pesmi, ki so jih pele že generacije in generacije Slovencev v stiskah in veselih dneh in

REPENTABOR

Naš kraj se lepo razvija in raste. Zadnji čas je bilo postavljenih nekaj novih hiš, ali pa so še v gradnji. Tudi gospodarsko ljudem ne gre slabo. Velika večina si zna kar dobro pomagati naprej.

Pred nedavnim je začela spet obratovati restavracija Furlan, pod novim in kot vse kaže, sposobnim vodstvom. Gostinski promet ob nedeljah je kar precejšen. Tržačani se še vedno radi zapeljejo v naš lepi in romantični kraj, četudi jih velika večina zdaj rajši zdrvi z avtomobilom kam čez mejo v Istro ali kam drugam. Vendar so mnogi ostali zvesti našemu Repentabru.

Zeleti pa bi, da avtomobilisti ne bi popolnoma zavzeli ozke ceste, ki vodi k cerkvi. Bolje bi bilo, da bi se ustavili pod njo, kjer je dovolj prostora za parkiranje. Obratovanje na ozki cesti pred vhodom v cerkev je zelo neprijetno in nadležno, lahko pa tudi nevarno. Poleg tega pa je to v veliko nadlego tudi tistim, ki radi peš poronajo po kratki cesti k cerkvi. Cesta je res tako kratka, le nekaj sto metrov, da nima pomena zapeljati avta čisto tja gor. Marsikomu bi bilo v zdravstveni prid, če bi pustil avto spodaj in se malo sprehodil, se navžil svežega zraka in lepega razgleda in si prigrabil težave z obračanjem. Nepremično sedenje v avtu pa samo debeli človeka in tudi šibi srce, kot dokazujejo zdravniki.

Mogoče pa bi bilo prav, če bi tudi oblast posegla vmes in zabranila avtomobilsko vožnjo po cesti k cerkvi, saj sicer se bo prej ali slej dogodila kaka nesreča.

katere bi lahko označili — tudi zaradi njihove veličastnosti — za prave himne vernegega slovenskega ljudstva. Starodavne melodije pa prihajajo še vedno iz srca tudi nam modernim ljudem in odgovarjajo našim verskim čustvom. Seveda pa ni manjkalo niti modernega ozvočenja in tako smo bili med drugim priče zanimivega in lepega prizora, da sta pri sklepni pesmi po maši na Brdini drobna redovnica in visok, mlad akademik skupno prepevala v mikrofoni Marijino pesem, ob mogočni spremljavi množice.

Slovenski duhovniki so dali natisniti za to priložnost tiskovine z mašnimi molitvami in nekaj pesmimi, katere so skavti in skavtinja delili množici, ki se je zgrinjala na Brdino. Kakor vsako leto, so mnogi bolni in ostareli ljudje, ki niso mogli korakati v procesiji, spremljali cerkveni obhod s pločnikov.

Naj še omenimo, da so dali karabinjerji procesiji častno spremstvo. Korakali so na čelu procesije, zraven slovenskih skavtov, in spremljali tudi Marijin kip, ki so ga nesli fantje z belimi nageljni na prsih v spremstvu belooblečenih deklet.

S posebnim zadovoljstvom pa naj še omenimo, da se je udeležil procesije in službe božje tudi naš g. župnik Natal Silvani, ki je bil zadnje čase bolehen. Veseli nas, da si je že toliko opomogel. Upamo, da bo kmalu spet popolnoma čil in zdrav

Vreme na dan procesije je bilo tudi letos naravnost idealno. Tako se lahko reče, da je tudi letošnja Marijina procesija na Opčinah potekla kar najlepše. To je resnično vsako leto velik dan za Opčine, pa tudi za vse slovenske vernike na Tržaškem in v našem zamejstvu sploh. Mnogim, ki se zberejo iz oddaljenih krajev, pa nudi tudi priložnost, da se srečajo in se po pobožnosti prijateljsko pomenijo ob kozarcu vina v gostoljubnih openskih gostilnah in restavracijah o svojih osebnih in naših narodnih zadevah.

OGROMEN OSEBNI PROMET NA MEJNIH PREHODIH

V tržaški pokrajini je avgusta šlo s potnimi listi in prepustnicami skozi mejne bloke 5.445.000 ljudi. To je doslej največje število v enem mesecu.

S prepustnicami je šlo čez mejo milijon 788 tisoč ljudi, od tega milijon 265 tisoč z italijanskega področja in 523 tisoč z jugoslovanskega. S potnimi listi je potovalo 3.657.000 ljudi. Med tujimi državljani so bili na prvem mestu Jugoslovani (498 tisoč prehodov), na drugem mestu pa Nemci (402 tisoč prehodov).

Tako postajajo mejni prehodi med tržaško pokrajino in Slovenijo med največji mi v Evropi in morajo biti že blizu prvenstva. Težko si je še predstavljati, kaj pomeni ta velikanski osebni promet za zblížanje med obema sosednjima deželama in tudi za njuno gospodarsko in kulturno življenje, saj kaj takega nima primere v njuni zgodovini.

PRISRČNA ČESTITKA

G. Sergeju Bandlju in njegovi gospe na Opčinah se je rodil prvorojenček Maks. Čestitamo. Prijatelji in uredništvo

SPET NOČNE VOZNE OPENSKEGA TRAMVAJA

Tržaški občinski odbor je obnovil nočne vožnje tramvaja Trst-Opčine. Začasna ukinitvev teh voženj in nadomestitev z avtobusi od 11. julija dalje sta prizadeli zlasti prebivalce Kolonje in Skorkole ter turiste.

Res je sicer, da so avtobusi hitrejši, toda tramvaj je mnogo bolj praktičen zaradi svojih številnih postaj in tudi zato, ker ljudje lahko marsikaj vzamejo s seboj na tramvaj, kar jim je pri avtobusu onemogočeno, npr. kolesa. To pride v poštev zlasti za tiste, ki prihajajo z onstran meje. Turisti pa imajo s tramvaja krasen nočni razgled na razsvetljeno mesto in ladje, medtem ko z avtobusa ni veliko videti.

Zato je občinski odbor marsikomu ustregel, ko je spet uvedel nočne vožnje našega tramvaja.

KONCERT

Slovenska prosvetna zveza bo priredila v soboto 24. septembra t. l. ob 21. uri v Kulturnem domu koncert APZ »T. Tomšič«.

Vstopnina 500 lir, dijaki in pevci z izkaznico 300 lir.

Predprodaja vstopnic bo tri dni pred koncertom v Tržaški knjigarni in eno uro pred pričetkom pri blagajni Kulturnega doma.

ČESTITKE

Dne 7. t. m. sta se poročila v Trstu gospod Adrijan Rustja, režiser Slovenskega gledališča, in gospodična Rafacla Petroni. Mnogo sreče!

Uredništvo N. L.

Beneška Slovenija

PREHOD V UČEJI

V nedeljo dopoldne so odprli nov mednarodni obmejni prehod pri Učehi. Doslej je bil možen prehod le s prepustnicami. Slovesne otvoritve so se udeležili predstavniki obeh obmejnih držav. Po otvoritvi je bil dovoljen enkratni prehod brez potnih listov prebivalcem sosednjih krajev.

Popoldne je prišel na mejo videmski nadškof, ki je blagoslovil obmejne objekte. Učejski blok predstavlja že deseti mednarodni cestni prehod med Italijo in Jugoslavijo. Skozi vse obmejne bloke med obema državama je šlo lansko leto približno 30 milijonov potnikov.

Matajur:

VANDALIZEM

Prejšnji teden so neznanci oskrunili sve tišče Odrašenika sveta, ki stoji na vrhu Matajurja. Zlikovci so s kamenjem razbili šipe na oknih lope pred cerkvenim vhodom. Poškodovali so tudi kameniti grb nad vhodom. Divjaštvo je ostalo nepojasnjeno.

Zbudilo je pa ogorčenje med prebivalstvom. Na vrhu 1643 metrov visokega Matajurja je stal že pred prvo svetovno vojno stolp z votivno kapelico. Na pročelju je imela vklesano posvetilo v slovenščini. Leta 1909 je bila porušena. Vojna je razdejala še temelje.

Po drugi svetovni vojni so začeli domačini misliti na pobudo domačega župnika Guiona, da bi postavili novo kapelo. Leta 1962 je bila zgrajba res dovršena. Stavba ima štirikotno obliko z lopo pred vhodom. Nad pročeljem se dviga značilna beneška lina za zvonove. Kapela se dviga na široki podzidani ploščadi, s katere se nudi prekrasen razgled po vsej beneško-slovenski zemlji.

7 občinske seje:

SARAGAT PRIDE V GORICO

Na zadnji seji goriškega občinskega odbora je župan Martina obvestil odbornike, da bo državni predsednik Saragat prišel v Gorico skoraj gotovo 20. oktobra. Obisk je v zvezi s proslavami prve priključitve Gorice k Italiji.

Župan je tudi poročal o svojem obisku v Celovcu, kamor so ga spremljali svetovalci različnih skupin in višji občinski uslužbenci. Goriški in celovski župan Ausserwinkler sta poudarila pomen vzajemne povezave »v dvoje« raznih evropskih mest. Šeststo jih je že povezanih in predstavljajo močno politično-upravno silo starega kontinenta.

Odborniki so razpravljali tudi o novi avtomobilski cesti, ki naj bi po dogovorih z upravniki Nove Gorice šla čez državno mejo ob severni strani pokopališča proti Vrtojbi. Posebna komisija bo izdelala točen načrt.

SPREJEM PRI SOLSKEM SKRBNIKU

V soboto dopoldne je sprejel novi šolski skrbnik dr. Baiocchi profesorja Bednarika in Bukovca, predsednika in tajnika Sindikata slovenskih šolnikov. Zastopnika sta mu najprej izrekla dobrodošlico v imenu goriških slovenskih profesorjev in učiteljev. Nato sta mu ustno in pismeno predložila nekatere točke, ki se tičejo slovenskih šolnikov in naših šol.

- *Hanalška dolina*

Sent Lenart:

CERKVENO IMENOVANJE

V naši fari smo zopet veseli. Ko nas je zapustil dolgoletni dušni pastir, priljubljeni mons. Kračina, ki je odšel na novo službeno mesto v Buio, smo s težkim srcem prenesli to izgubo.

Zdaj pa imamo zopet dušnega pastirja. Cerkevna oblast je postavila za župnika č. g. Adolfa Dorbolo, ki je že kaplanoval pri nas. Zato ga tudi poznamo po njegovem vnetem delovanju in goreči skrbi za blagor vsch vernikov. Pri srcu so mu tudi pravice faranov v cerkvi in pri bogoslužju na podlagi zadnjih koncilskih določb. Po vsej pravici se torej smemo nadejati, da smo dobili v osebi č. g. Dorbola vrednega naslednika prejšnjega župnika Kračine.

Vsi župljani mu zatorej veselo kličemo. Bog ga ohrani dolgo let med nami v slavo božjo in v našo korist!

Osnje:

ZLATA MAŠA

Prejšnjo nedeljo smo obhajali prav redko in imenitno slovesnost, kakršne že zdavnaj ne pomnimo. Daroval je namreč v šentlenartski cerkvi zlato mašo naš rojak č. g. pater doktor Avgustin Ošnjak (Ossnagh). Po dolgem času je prišel med nas, da se v krogu domačih ljudi zahvali Bogu za dar zlate maše. Gospod doktor je namreč profesor filozofije na visoki šoli »St. Martin Coolidge« v Washingtonu. Čeprav v daljni tujini, je vedno s srcem in ljubljeni domačiji. Ponosni smo na take rojake, ki delajo sebi in tudi nam čast v širokem svetu.

Zlatomašniku pa iz vsega srca želimo, da bi ga Bog še dolgo let ohranil v plodovitem delu!

Izrazila sta željo, da bi bil pritegnjen pri sestavi prednostnih lestvic za nastavitve na slovenskih šolah tudi kak slovenski svetovalec. Poleg drugih točk so razpravljali tudi o številu dijakov za posamezne razrede ter o ureditvi stolic z ustreznimi prejemki. Šolski skrbnik je pokazal razumevanje za predložene želje ter je obljubil, da jih bo v mejah zmogljivosti podprl pri višjih šolskih oblasteh. Ob koncu razgovora sta mu še poklonila jubilejno Izvestje slovenskih goriških srednjih šol.

SPOMINSKA BROŠURA

Ob spominski proslavi 60-letnice Gregorčičeve smrti je pripravljani odbor izdal lepo urejeno in opremljeno brošuro »Gregorčičeva rojstna hiša na Vrsnem«. Knjižica, ki obsega 28 strani v veliki osmerki, je uredil znani bibliograf Marijan Breclj iz Nove Gorice. Na naslovni strani brošure je vtisnjen osnutek za ploščo, ki bo zidana na Gregorčičevi rojstni hiši.

V uvodnem članku navaja urednik Breclj poskuse goriških Slovencev, da bi izdali poseben Gregorčičev zbornik s še neobjavljenimi pesnikovi pismi in drugim gradivom. Do udeležitve pa ni moglo priti zaradi fašističnega režima in sledeče vojne, pač pa se nadaljujejo priprave za zbornik, ki bo izšel v doglednem času.

Kot drugi članek je uvrščen Bevkov govor, katerega je imel pri otvoritvi muzeja v Gregorčičevi rojstni hiši. Sledi članek Branka Marušiča o kronistoriji pesnikovega rodnega doma do odkupa za narodni muzej. Naslednji sestavek govori o Gregorčičevi brigadi v vojni in o njenih podvigih. Za slovstveno zgodovino pa je pomemben zadnji bibliografski vpis Gregorčičevega opusa v tisku. Avtor Breclj navaja 54 enot, tudi doslej še neznane v češčini in poljščini.

Spominska knjižica je bogato ilustrirana. Prvič je v njej objavljen doslej neznani pesnikov portret, delo slikarja Žmitka, ki je last Antona Vuka iz Mirna. Vinjete nad zaglavji so pa povzete iz druge zbirke Gregorčičevih poezij (Poezije II.). Vseskozi dobro urejena in opremljena brošura je bila natisnjena v 5000 izvodih. Cena je 400 dinarjev.

MEJNI PREHODI NA BODOCI
AVTOCESTI

Mejni prehod avtomobilske ceste Villesse-Ljubljana bo med goriškim pokopališčem in železniško progo Gorica-Sempeter. Ta sklep so sprejeli italijanski in jugoslovanski strokovnjaki, ki so se sestali v Novi Gorici, da bi preučili nekatera vprašanja, ki so povezana s projektiranjem te avtomobilske ceste. Goriško odposlanstvo je vodil pokrajinski predsednik Chientaroli, novogoriško pa župan Strukelj.

Po sestanku so si udeleženci ogledali novo avtomobilsko cesto Trst-Videm. Predstavniki Gorice in Nove Gorice bodo preučili vsa vprašanja, ki so združena z gradnjo nove avtomobilske ceste med Italijo in Jugoslavijo. Določili so posebno komisijo, ki bo spremljala razvoj tega vprašanja.

Iz Goriške

Doberdob:

BODOČE MESTO — UPRAVNE ZADEVE

Razprava o Doberdobu kot središču za velikansko evropsko jedrsko pogonsko centralo je zopet v ospredju. Evropski odbor za jedrske raziskave s sedežem v Ženevi je dobil iz devetih držav ponudbe za postavitev protosinkrotronskih naprav, ki bodo proizvajale 300 milijard elektrovoltov pogonske sile. V Italiji so strokovnjaki izbrali dva kraja kot najbolj pripravna, in sicer Nardò blizu Lecce v Južni Italiji in Doberdob. Iz Ženeve prihaja poročilo, da so se nuklearni izvedenci odločili za Doberdob. V najkrajšem času bodo začeli dokončno proučevati zemeljske plasti in geografsko okolje naše planote.

Samo premer jedrskega pospeševalca ali protosinkrotrona bo meril dva kilometra in pol. Za vse naprave jedrske centrale je pa potrebnih 20 kvadratnih kilometrov površine. Če se bo načrt uresničil, kakor sedaj kaže, bo nastalo v okolici Doberdoba novo mesto, ki bo štelo že v začetku okrog 15.000 prebivalcev. Dela za centralo in za vse potrebne pomožne stavbe bi se morala začeti že v začetku leta 1969.

Na občino je te dni prišel novi občinski tajnik Ottorino Di Lena. Opravljal bo istočasno tajniško službo v Zagraju in v Doberdobu. Dosedanji dolgoletni tajnik je nastopil novo službeno mesto v Krminu.

Krmin:

REDOVNIŠKO ZAVETIŠČE — PRAZNIK
GROZDJA

V Krminu se opaža precej živahno stavbeno gibanje. Poleg drugih novih poslopij so zgradili tudi veliko stavbo, namenjeno za zavetišče starih redovnic. Obsega prtiličje in tri nadstropja s prostori za 60 oseb ter vse moderne pritlikline.

Zavetišče je slovesno blagoslovil kardinal Antoniutti. Poleg drugih oblasti sta ga pozdravila tudi mestni župan Benetti in odbornik Ivo Prinčič.

V živahni pripravi je organizacija za vsakoletni praznik grozdja. Pripravljani odbor je dodal še nekatere privlačne točke. Predvajali bodo tudi Molierovo šaloigro »Jurij Dandin«, po mestu bo krožil spreved »bendimsko« okrašenih vozov in povorka najnovejših avtomobilov znamke »Fiat«. Hkrati bo tekmovanje najlepših izložb, tombola in nastopi pevskih ter glasbenih zborov. Privlačnih točk torej več kot dovolj.

PLANINSKO DRUŠTVO

Goriško slovensko planinsko društvo pripravlja za nedeljo 25. septembra zanimiv družinski izlet. Pot bo peljala najprej v Stično, v znameniti samostan belih menihov, nato v Novo mesto na ogled zanimivosti. Zadnji postanek pri planinski koči na Gorjancih.

Vpisovanje za izlet traja pri odborniku Košuti, ul. Mameli 8, do srede 21. septembra. Cena vožnje za člane 1700 lir, za nečlane 200 lir več.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Tudi preteklost je važna

V bližini kraja Thunau v dolini Kamp v Dolni Avstriji je letošnje poletje kopala skupina arheologov, da bi razkrila ostanke trdnjave, katero datirajo v deseto stoletje. Podobne trdnjave so našli tudi na sosednjem Moravskem in Češkem. Z izkopavanjem so začeli že preteklo stoletje, ko so odkrili ostanke pri gradnji železnice v dolini Kamp. Takrat so našli tudi na človeška okostja, okraske iz bron in na glinaste vrče. Malo pred drugo svetovno vojno so nameravali nadaljevati s temi izkopavanji, kar pa je vojna preprečila. Lansko poletje so porabili za priprave za letošnja izkopavanja, ki so jih letos začeli na veliko. Arheologi in zgodovinarji so mnenja, da je pripadala trdnjava v kraju Thunau nekdanji velikomoravski državi. Bila je njena utrdba proti jugu.

Tudi na Slovaškem in Češkem so se zadnja leta na veliko lotili arheoloških izkopavanj, da bi odkrili čimveč dokazov za zgodovino slovaškega in češkega naroda v prvih stoletjih njune naselitve na sedanjih ozemljih. In pri tem so dosegli že presenetljive uspehe, ki so v marsičem čisto na novo osvetlili zlasti zgodovino slovaškega naroda in dobo velikomoravske države. Te najdbe romajo zadnji čas po Evropi v obliki dobro organizirane razstave.

Najstarejša slovenska zgodovina je prav tako zelo zanimiva in tudi mednarodno pomembna, vendar smo doslej zelo zanemarjali njeno raziskovanje in še tisto, kar je bilo raziskano, pogosto ni znano niti izobražencem, ker je bila slovenska zgodovina prava pastorka v učnih programih v slovenskih šolah, posebno v preteklosti. Vendar je zavladovalo zadnji čas večje zanimanje tudi za raziskovanje slovenske, zlasti najstarejše zgodovine. Pred nedavnim so priredili slovenski zgodovinarji svoje prvo zborovanje o »Keltih v Sloveniji«, na katerem so obravnavali keltsko dediščino v slovenski etniji, (na obljubljeni objavo tistih predavanj in poročil pa še vedno čakamo. Upamo, da jo bomo dočakali, ker so prav gotovo zelo pomembna za razumevanje slovenske preteklosti in slovenskega narodnega značaja). V zadnjih letih pa so odkopali tudi nekdanjo nekropolo in ostanke svetišča na blejskem otoku, ki dokazuje nepretrgan etnični in kulturni razvoj od rimsko-keltskega razdobja preko časa slovenske naselitve v poznejše slovensko obdobje. Tudi te najdbe še niso znanstveno obdelane, a so nedvomno izredno pomembne.

Pa tudi ponekod drugod, tako v Ljubljani, v St. Petru v Savinjski dolini in v Tolminu so izkopali zadnja leta pomembne ostanke iz nekdanjih dob. Na žalost pa še vedno ni načrtnega in organiziranega arheološkega iskanja dokazov za najstarejšo slovensko zgodovino, kar bi bila predvsem naloga arheološke in zgodovinske sekcije Slovenske akademije znanosti in umetnosti, univerze in osrednjih slovenskih muzejev. Temu je vzrok zlasti pomanjkanje sredstev. Vendar bi bilo potrebno najti sredstva tudi za to, kajti v moderni dobi se ogromno gradi in tako obstoja akutna nevarnost, da bo šlo marsikaj v izgubo in da bo marsikatera priložnost za raziskovanje zamujena.

Slovenci bi se morali bolj zanimati tudi za arheološke raziskave iz časa slovenske karantanske države na Koroškem, kajti Avstrijci te raziskave, ki zanje dozdevno niso posebno važne, zanemarjajo, ali jim vsaj ne posvečajo posebne pozornosti, saj bi najdbe marsikaterega nacionalistično usmerjenega avstrijskega zgodovinarja spravile samo v zadrego, ker bi potrdile nekdanji čisto slovenski značaj karantanske države in ovrge razne zlonamerne in izmišljene teorije, ki skušajo slovensko zgodovino omalovaževati. Tako npr. je še zelo malo raziskano področje na nekdanjem Krnskem gradu, sedežu karantanskih knezov in v okolici. Prav bi bilo, če bi Slovenska akademija znanosti in umetnosti poslala od časa do časa tja kako svojo arheološko ekipo, seveda v sporazumu z avstrijskimi kulturnimi oblastmi, kajti najdbe bodo v resnici enako važne za avstrijsko in slovensko zgodovinsko vedo. Zato bi verjetno marsikak objektivni avstrijski zgodovinar (tudi takih ni malo) rad sodeloval pri takih arheoloških raziskavah na Koroškem. Nemogoče je namreč, da se v zemlji ne bi bilo nič ohranilo iz dobe svobodne Karantanije, saj je obstajala dvesto let.

Človek spričo smrti

V Assisiju so priredili študijsko zborovanje krščanskih učencakov. Na njem so obravnavali tudi temo »Človek spričo smrti«. V debato so posegli razni ugledni zdravniki, filozofi in pisatelji, kot na primer prof. Luigi Biancalana, ravnatelj univerzitetne kirurške klinike v Turinu, pisatelj Guido Piovene in prof. Vittorio Mathieu, predavatelj za teoretično filozofijo na tržaški univerzi.

Ob koncu razprave so se udeleženci strinjali v ugotovitvi, da je smrt, ki se navidezno zdi konec vsega, tista dokončna ovira, katere človek ne more več premagati, njegov dokončni poraz, v resnici izhod, odprta vrata, ki vodijo v neko neskončno svobodno stanje. To je edini izhod, ki vodi v novo, višje življenje. Poleg razmišljanja je zlasti vera tista, ki odkriva ta izhod. V senc smrti je že možno razločiti božjo zarjo.

Razmišljanje o smrti pa nas dovaja do tega, da se bolj zavedamo bistvenih nalog našega življenja. Samo tako je možno živeti in umreti v miru, kajti tisto, kar daje smisel življenju, daje smisel tudi smrti — so zaključili zborujoči krščanski misleci v Assisiju.

UNGARETTI V BRAZILIJU

Italijanski pesnik Giuseppe Ungaretti je zdaj na obisku v Braziliji, kamor ga je povabil guverner države Minas Gerais. Tam si ogleduje starodavne cerkve iz kolonialnega časa in dela baročne umetnosti. Te dni je imel predavanje v brazilsem Pen klubu.

Ungaretti je živel v Braziliji od 1936 do 1942, kot predavatelj za italijansko literaturo na univerzi v Rio de Janeiro.

Bolj tragično kot smešno

Radio Peking je naznanil, da so »rdečegardisti« razbili in uničili na osrednji akademiji umetnosti v Pekingu dela starodavne grške, rimske in kitajske umetnosti, med drugim reprodukcije Venere z Mila in skulpture iz cesarske dobe Kitajske. Kot je poročal Radio, so rdečim gardistom pomagali pri tem študenti in profesorji Umetnostne akademije, ki so označili uničena umetniška dela za »demone in pošasti starih vladajočih razredov«.

Kakšen je smisel sedanje takomenovane »kulturne revolucije« na Kitajskem, najbolje kaže nekaj gesel, ki jih pleskajo po zidovih fanatični »rdečegardisti«.

Gesla se glase: »Vse kino dvorane, knjigarne, gledališča itd. morajo biti okrašene s portreti Mao Tse Tung!« »Citati Mao Tse Tung se morajo pojaviti na vseh krajih, znotraj in zunaj poslopij!« »Stare običaje je treba odpraviti!« »Gesla morajo biti izpisana z rdečimi črkami in ne z zlatimi!«

»V vseh ulicah je treba montirati zvočnike za prenašanje direktiv!« »Mao Tse Tungova dela je treba začeti preučevati že v otroških vrčih!« »Intelektualci morajo na delo v vase!« »Odreči se je treba parfumom, nakitju, kozmetiki ter oblekam in čbutvi, ki niso proletarski!« »Kosilo mora biti skupno!« »Treba je takoj obnoviti običaje prvih ljudskih komun iz leta 1958!« »Ne objavljati fotografij nekakšnih lepih deklet!« »Koordinirati je treba delo množic glede sprememb v imenih ulic in poslopij!« »Staro slikarstvo, ki ga predstavlja bambusova trska, in slikarstvo z nepolitičnimi temami je treba odpraviti!« »Ni mogoče dopuščati, da ne bi bile vse slike v skladu z idejami Mao Tse Tung!« »Začgati je treba vse knjige, ki niso odsev Mao Tse Tungovih idej!«

Zahodnega človeka, celo komunista sili pri tem smeh, vendar pa zadeva ni samo smešna, ampak tudi tragična, ker kaže, pod oblast kakšnih ljudi je padel kitajski narod,

KNJIGA O PRIMOŽU TRUBARJU PREVEDENA V NEMŠČINO

Müchenska založba »Südwesteuropa Verlagsgesellschaft« je natisnila monografijo dr. Mirka Rupla o Primožu Trubarju pod naslovom »Primus Trubar — Leben und Werk des slowenischen Reformators«. Za nemški prevod je poskrbel Balduin Saria, ki je nemško izdajo nekoliko pridelil in skrajšal. Izpuščeno je tisto, kar bi nemškega bralca morda ne zanimalo. Monografija je okusno opremljena. Taka izdaja pomeni lepo afirmacijo slovenskega znanstvenega dela na tujem knjižnem trgu.

BALETNA SEZONA V SCALI

V milanski Scali je v teku baletna sezona. Odprli so jo z baletom Prokofjeva »Pepelka«. Krstno predstavo pa je doživel balet »Cesta«, za katerega sta napisala scenarij Fellini in Pinelli, glasbo pa je zložil Nino Rota. Ta balet je povzet po filmu z istim naslovom, katerega je režiral Fellini. Predstava je doživela zelo lep uspeh, posebno po zaslugi plesalke Carle Fracci, ki je nastopila v vlogi Gelsomine v baletu »Cesta«. Aplavzev je bil deležen tudi Federico Fellini.

Večer so dopolnili z Gershwinovim baletom »Concerto in fa« in s »Španskim capriciom« Rimski-Korzakova. Baletna sezona v Scali bo trajala do 21. septembra.

MENIJO, DA SO NASLI ATLANTIDO

Neka grško-ameriška arheološka odprava je mnenja, da je morda odkrila v Egejskem morju ostanke nekdanje Atlantide, katere prebivalci so dosegli visoko stopnjo civilizacije, a jo je v bronasti dobi, nekako 1400 let pred Kristusovim rojstvom, požrlo morje. Atlantida je bila otok, približno južno od zadnjega otoka v Cikladskem otočju, okrog 150 kilometrov severno od Krete. Ostanke Atlantide je, kot meni, odkrila ameriška ladja za raziskovanje morja »Chain«.

Podmorske sonde so ugotovile širok jarek, ki obdaja nekak podmorski grič, in arheologi so mnenja, da gre za plovni prekop, ki je nekoč obdajal akropolo atlantske prestolnice in ki je predstavljal v bronasti dobi njen pristan.

V bližini so potegnili na krov mumificirano opičjo glavo. Ugotovili so, da je pripadala neki opičji vrsti, ki je izumrla v Evropi že pred tisočletji. Zato mislijo, da je bila opica uvožena iz Egipta, kar bi potrjevalo, da so bile trgovske zveze Atlantide zelo razvite in da je vladala na njej visoka civilizacija. Samo močan in visoko civiliziran narod je v tistih časih lahko vzdrževal trgovske zveze na tako daljavo.

Atlantida je izginila v morju po mnenju znanstvenikov zaradi velikanskega vulkanskega izbruha in potresa, kar se pozna še na otoku Santorini. To bi nekako sovpadalo s prehodom Izraelcev čez Rdeče morje, ker sveto pismo poroča, da so se tedaj vode razdelile. Ta dogodek datirajo v leto 1491 pred Kristusom. Po novi hipotezi se je vzdignila zemlja južno od Sinaja, zaradi česar so za kratek čas vode iz Rdečega morja odtekle, vse v zvezi s potopitvijo Atlantide.

Take zemeljske katastrofe niso za znanost nič novega. Ista katastrofa je verjetno uničila mesto Knosos na Kreti, ki je bilo tudi zibelka visoke civilizacije. Svetovno znani grški seizmolog, prof. Galanopoulos, je prepričan, da je tista vulkanska eksplozija povzročila 350-krat močnejše zemeljske sunke, kakor eksplozija atomske bombe.

Slavni »Kvintet Chigiano«, znan po vsem svetu, se je spremenil v godalni sekstet, kot so zdaj naznanili. Svojo prihodnjo koncertno sezono bo začel sekstet Chigiano 18. marca prihodnjega leta v Sieni, nakar se bo podal na turnejo po Italiji in tujini.

Igravka Anna Magnani je doživela te dni pri svojem prvem nastopu na odru Malega gledališča v Moskvi živahne aplavze. Nastopila je v Vergovi drami »La lupa« (Volkulja), v režiji Franca Zeffirellija.

V mestu Topeka v Kansasu je umrl svetovno znani psihiater dr. William Meninger. Vodil je slavno kliniko in center za psihiatrične raziskave. Med drugo svetovno vojno je bil imenovan za vodjo psihiatričnega programa ameriških oboroženih sil.

GOSPODARSTVO

Resolucija deželne vlade o ladjedelništvu

Deželna vlada Furlanije-Juljske Benečije je te dni soglasno odobrila resolucijo za obrambo tržaške ladjedelniške industrije. Resolucijo je takoj poslala ministrskemu predsedniku Moru, vsem članom vlade in predsedstvu družbe IRI.

Deželna vlada poudarja, da se ne strinja z načrtom o zaprtju ladjedelnice svetega Marka. V njej je zaposlenih okrog dva tisoč 300 oseb in k tem je treba dodati še delavce podjetij, ki opravljajo dela povezana s pomorskimi gradnjami. Deželna vlada izraža prepričanje, da bi ladjedelnica svetega Marka lahko obratovala ekonomično in konkurenčno v okviru preureditve državne ladjedelniške industrije s tem, da bi ji dodelili gradnjo specializiranih ladij, za katere je veliko povpraševanje.

Preprečiti je treba — nadaljuje resolucija — da bi predvidena specializacija ladjedelnice v Trziču pomenila zmanjšanje zaposlitve. Tržiški ladjedelnici je treba dati tudi naročila za izdelavo potniških ladij. V primeru pomanjkanja naročil pa naj IRI

TRGATVE V ZADNJIH 8 LETIH

Povprečna trgategov grozdja za vino za zadnjih 8 let je znašala v Italiji 91.600.000 stotov, v posameznih letih pa je znašala (v tisočih stotov): 1958 100.488, 1959 96.420, 1960 81.544, 1961 78.890, 1962 101.534, 1963 79.684, 1964 95.615, 1965 99.024.

Letošnjo trgategov cenijo trenutno na nekaj manj kot lanske. Sicer pa se bo še videlo. Vsekakor je pridelek ogromen. Ugodne za italijanske vinogradnike so novice, da bo pridelek v Franciji znatno manjši od lanskega in tudi letošnjega italijanskega.

ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE ZA GOSPODINJE

Ustanova ONPI je razširila zdravstveno zavarovanje na vse ženske, ki uživajo pokojnino za gospodinje.

Oskrba je indirektna ter znašajo prispevki za operacije 40 odstotkov izdatkov in za oskrbo v bolnišnici tisoč lir na dan, največ za 90 dni. Prispevki za zdravila so v obratnem sorazmerju z izdatki, na primer 80 odstotkov za zneske do 3 tisoč lir ter 35 odstotkov za zneske do 30 tisoč lir.

Večja uporaba dušičnih gnojil

Naši kmetovalci vedo, da so dušična umetna gnojila najdražja. Kljub sorazmerno visoki ceni pa se je v prvi polovici letošnjega leta njihova poraba dvignila na 6.705.000 stotov, kar je po teži 5,7% več kot lani v istem času. Po teži čistega dušika pa znaša letošnje povečanje 7,8% in je znašala skupna teža 1.476.000 stotov.

Sorazmerno se porabi največ 20/21% žveplenkislega amonijaka. Poraba tega je znašala v prvi polovici letošnjega leta 2.706.000 stotov ali 3,8% več kot lani. Na drugem mestu je amonijev nitrat ali soliter s 26/27% dušika, katerega je bilo porabljenega 1.583.000 stotov ali 31% več kot lani. Sledi apneni soliter, katerega so porabili 1.342.000

postavi v Trziču kako novo industrijo.

Če bo prišlo do koncentracije podjetij FINCANTIERI — opozarja resolucija — mora biti sedež nove družbe v Trstu iz tehničnih, gospodarskih in političnih razlogov. Postavitev tovarne Diesellovih motorjev ne more biti nadomestilo za skrčenje ladjedelništva. Trstu naj bi priskočili na pomoč tudi s sredstvi Evropske gospodarske skupnosti, kot so Evropska investicijska banka, Socialni sklad in podobne ustanove.

PRISPEVKI POKRAJINE ZA RAZVOJ ŽIVINOREJE

Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo v Trstu, Ghegova ulica 6, je objavilo navodila o vložitvi prošelj za podelitev deželnih podpor za razvoj živinoreje.

Prispevek za nakup živine sivo-rjave pasme znaša 25 odstotkov in prošnje je bilo treba vložiti do 5. septembra. Za zidanje novih in izboljšanje starih svinjakov znaša prispevek 40 odstotkov in prošnje je treba vložiti do 15. septembra.

Do 30. septembra je treba izročiti prošnje za prispevek v znesku 35 odstotkov cene za nakup racionalne kokošerejske opreme ter za prispevek v znesku 35 odstotkov nakupne cene za nabavo čebelarskega orodja in racionalnih panjev tipa Znidarščič.

Odvrtna reja telet v baterijah

Ze več kot leto dni je od tega, ko smo v našem listu opisali rejo telet v baterijah za pridobivanje belega telečjega mesa. Omenili smo tudi, da je taka reja vse obsodbe vredna, ker se tele celo svoje življenje muči in nima v svoji bateriji ali boksu niti toliko prostora, da bi se vleglo, kaj šele obrnilo. Proti taki reji so protestirala po celem svetu zlasti društva proti mučenju živali, potem pa še druge organizacije. Vsi ti protesti so nekaj pomagali, a ne več, kot da so teleta dobila nekoliko več prostora in so se lahko za silo vlegla. Marsikje pa so ostale stare vzrejevalne razmere, zlasti če ni bilo verjetno, da bi kdo nepoklicanih vtaknil svoj nos v prostore, kjer pridobivajo belo telečje meso. Pridobivali pa

BEG IZ KMETIJSTVA TUDI V SZ

Iz kmetijstva črpa v Sovjetski zvezi 108 milijonov ljudi potrebni dohodek za življenje. To število ljudi predstavlja 48% vsega sovjetskega prebivalstva.

Sredi meseca avgusta je zboroval sovjetski zvezni svet, ki je zaskrbljeno obravnaval neljubi pojav, da ljudje zapuščajo kmetijstvo in silijo v industrijo in promet, ki pa jih ne moreta vseh sprejeti. Zato pa skuša oblast zajeziti beg iz kmetijstva s pomnožitvijo socialnih in kulturnih ustanov na podeželju. Med najbolj potrebnimi zgradbami za kmetijstvo pa so omenjena skladišča ter prostori za predelavno industrijo.

Ponovno so ugotovili, da je razvoj mehanizacije zelo počasen, ker da se stroji hitro kvarijo.

ZBOROVANJE PERUTNINARJEV V SZ

V Kijevu je bil 13. svetovni kongres za perutninarstvo. Udeležba je bila zelo močna, iz 49 držav. Istočasno je bila mednarodna perutninska razstava. Angleška delegacija je štela 200 ljudi, predvsem izvedence za trgovino z jajci. Sto je bilo zastopnikov iz ZDA. Zastopali so kmetijsko ministrstvo, razne raziskovalne ustanove in perutninarske organizacije.

Na čelu francoske delegacije je bil Debatisse, predsednik državne zveze perutninarskih organizacij. Vsaka od imenovanih delegacij je pripeljala s seboj in razstavila v lastnem paviljonu svoje selekcionirane pasme in drugi material, ki je korišten v perutninarstvu.

so ga skoraj v vseh državah na svetu, med drugim tudi v Italiji in Jugoslaviji.

Glede takega načina vzreje telet, to je reje v baterijah, je izdalo ministrstvo za zdravstvo v Rimu posebne predpise.

Ministrstvo predvsem opozarja, da člen 1 zakona z dne 12. junija 1913 prepoveduje »nepotrebna mučenja za obrtno izrabo vsake vrste živali«
z opozorilom, da je za take prestopke pristojen člen 727 kazenskega zakonika.

Zato pa mora biti v zaboju ali kletki ali bateriji za eno žival toliko prostora, da se lahko vleče, se stegne bodisi na levi ali desni strani in glavo poljubno obrača. V baterijah za več živali mora biti toliko prostora, da se živali lahko gibljejo, premikajo in vležejo. Pod v bateriji mora biti snajhen in tako napravljen, da ima žival ugodno stojišče. Končno morajo biti vzrejni prostori dovolj razsvetljeni z dnevno svetlobo in dobro prezračeni.

ORGANIZIRANA PRODAJA ŽITA

Danes v Italiji ni obvezne oddaje žita, a kmetovalci kljub temu dovažajo svoja žita v ljudska žitna skladišča. Ta skladišča upravlja Zadružna zveza (Federconsorzi), proti kateri so zasebni trgovci iz sebičnosti, levičarske stranke pa so zaradi politične propagande vodile proti njej dolg boj.

Letošnji dovoz žita v skladišča Federconsorzi dokazuje, da imajo kmetovalci mnogo zaupanja v to organizacijo, ker so do konca avgusta izročili v skladišča že dvakrat toliko žita kot celo lanske žitno dobo. In letos žitna letina ni bila obilna.

stotov ali 6,4% manj kot lani. Apneni dušik ali apneni cianamid se zopet lažje dobi in poraba je znašala 404.324 stotov ali 46% več kot lani.

Najmočnejše dušično gnojilo za naše kmetijstvo je kmetijska seč, ki vsebuje 46% dušika. Letošnja uporaba seči je znašala 350.527 stotov ali 13,1% več kot lani. Poraba gnojila »Solfonitrato ammonico«
s 26% dušika se je letos povečala za 48,7% in se ga je porabilo v celoti 75.292 stotov.

Za največ odstotkov in sicer za 48% je padla letos poraba amonijevega solitrat - nitrata z 20-21% dušika, katerega se je prodalo še 242.000 stotov (primerjaj te zgoraj z močnejšim podobnim gnojilom, ki vsebuje 26-27% dušika).

Spomini iz prve svetovne vojne

■■■ 16 ■■■ BRUSILOVA OFENZIVA SPOMLADI 1916 ■■■■ Inž. J. R. ■■■■

Najbrž je trajalo premikanje našega vlaka najmanj dve uri, a končno je bilo vse v redu. Ljudje so navalili na vlak in v našem oddelku se jih je ustalilo še 7, tako da nas je bilo 12, kolikor mest. Kmalu se znajdeti pred oddelkom dva sprevodnika, prejšnji in en nov. Prejšnji je novemu nekaj pripovedoval, oba sta me gledala in prejšnji je izročil novemu neke listine. Jaz sem stal, držal v rokah lonec za kipjatok in razumela sta, kaj želim. Novi je vzel lonec, tekel in se kmalu vrnil s polnim loncem vrele vode. Prejšnji sprevodnik se mi je nasmehnil, mi dal roko in šel. Samo »hvala« sem mu rekel. Tudi novi sprevodnik je bil prijazen. Napravil sem si čaj, poskusil sem spet klobaso in zdaj mi je kar dobro teknila. Od tedaj naprej se mi ni zdelo več prehudo papricirana.

Vlak se je začel premikati in je obračal vse bolj v levo, torej smo spremenili smer. Sedaj pa se peljemo res proti jugu. Na ovinu s postaje Žmerinka proti jugu se mi je posrečilo videti, kako je vlak dolg. Rekel bi, da je imel več kot 30 vagonov. Saj v Rusiji so lahko dolgi vlaki, ko pa teče železnica vedno po ravnini, nikjer navkreber, ali pa le neznatno. Predorov sploh ni vse do Krima, Kavkaza, Urala in danes še do Karpatov. Še usekov je prav malo, vse je ravnina, tu pa tam nekoliko valovita. Blizu Žmerinke je bilo nekoliko gozda — povečini bresti, gabri in hrasti ter kakšna

breza. Naokoli pa stepe, velike površine, kulture ali pa ne. Kultura stepe so bili travniki in njive, zanemarjena stepe pa so bili slabi pašniki, porasli z grmovjem in tudi trnjem. Na negovani stepi so stale male gruče dreves, ki služijo med obdelovanjem kot počivališče in za senco. Obdelane površine pa so bile velike. Iz vlaka ni bilo mogoče opaziti ali so njive dobro obdelane ali ne, ker so bile predalet. Kljub temu pa je bil prekrasen pogled na obdelane površine. Bili smo že sredi junija in že od daleč sem lahko spoznal, kje raste ječmen, kje pšenica.

Prav tik železnice ni bilo nobene vasi, vse so bile precej oddaljene, tako da nisem iz vlaka videl nobenega kraja tako dobro, da bi mogel presoditi, kako je bil urejen. Od časa do časa se je pokazala boljše zgradba, ob kateri so stale druge, večinoma podolgovate, slabše zgradbe ali boljše barake. To so bila najbrž posestva fevdalne gospode, veleposestnikov »pamješčikov«. Nekaj minut v stran je stala vas; hiše, krite s slamo, boljše zgradbe za šolo ali cerkev ni bilo videti.

Casa sem imel na pretek in zato sem skušal presoditi vse, kar sem videl. Najbolj sem se čudil, da nisem videl skoraj nič sadnega drevja. Ob postajnih poslopih je rastle kaka zanemarjena češplja, pa tudi kaka višnja. Bil je čas košnje, a redko kje je bilo seno že spravljeno. Na stepi

so se pasle črede svetlosivih goved, drugod črede prašičev, ovc in tudi krdela konj.

Ves dan sem posedal v svojem kotu ali gledal skozi okno. Zelel sem zaspati, pa ni šlo. S sopotniki nisem imel družabnega stika skoraj do večera. Nisem ga iskal, ker nisem vedel, kako in tudi ne čemu. Večkrat pa sem prisluškoval pogovoru, a iz posameznih besed, ki sem jih tu pa tam razumel, nisem mogel niti ugotoviti jezika, katerega govorijo. Sodeč po zemljepisju, bi morali tu živeti Ukrajinci. Lahko pa so v oddelku tudi skupine drugih narodov, saj imajo nekeje v bližini tudi Čehi svoje kolonije. Poljaki ne morejo biti daleč. V bližini morajo biti tudi naselja Židov, ki govorijo jiddiš, neko pokvarjeno nemščino. Prav tako nisem vedel, kaj so sopotniki po poklicu. Ali gredo na dopust ali na vojna zbirališča ali kam drugam. Niti po obleki nisem mogel nič spoznati. Kaj vojaškega je imel vsak na sebi. Če bi brali vsaj časopise ali kakšne knjige. Počasi bi se le zbrhtal. Sprevedniku za potne iskaznice so vsi pokazali neke papirje.

Kaj sem pa jaz za njih? Avstrijska uniforma, avstrijska kapa brez rozete, to je brez črk »F.J.I.«, katere smo nekateri odvrgli že prvi dan; potem pa s trakom na rokavu v slovanskih barvah. Gotovo bi me rad kdo nagovoril, a si ni upal. Potem pa je nekdo vprašal sprevodnika in kazno je bilo, da mu je ta povedal, kar je pač vedel iz papirjev: da sem agronom in da potujem na preizkuševališče v Benderi. In tedaj se je pričel moj prvi »ruski« pogovor: »Vi Slavljani?« »Da!« »Kakoi?« »Slovenec.«

(Dalje)

s Pokristjanjenje Slovencev N. H.

Hauptmannova teorija pa je prišla seveda zelo prav nemškimi nacističnim zgodovinarjem in politikom, ki so skušali poniževati in omalovaževati Slovence v prid svojih rasiističnih tez in ponemčevalnih interesov. Zato so jo z veseljem pograbili in najdemo jo v celi vrsti avstrijskih zgodovinskih knjig, tudi najnovejših, prikazano celo kot dokazano dejstvo, npr. v knjigi Manfreda Straka »Unterstermak unvergessene Heimat«, ki je izšla leta 1965 v Gradcu in ki jo še očitno preveva duh iz hitlerjanskega časa. V njej najdemo npr. takele zgodovinsko popolnoma neutemeljene in neresne stavke, s katerimi hoče Slovence in njihovo zgodovino poniževati: »Čisto na vzhodu, pri Radgoni in okrog Ormoža, so Avari naselili drobce nekega ruskega plemena, Duljebe... Kot po naravi miroljuben narod so bili (alpski Slovani) popolnoma pod voljo Avarov, ki so jim gospodovali... Zdaj so dobili (alpski Slovani) hrvaško gospodujočo plast, iz katere vrst je moral biti izbran knez... Karantanija s svojimi hrvaškimi knezi se je mogla še eno stoletje ohraniti samostojna...« (str. 30 in 31). Tem s pravo nacistično naslado zapisanim obrekovanjem slovenskega naroda pa so seveda botrovale za Slovence enako ponižujoče jugoslovenske teorije — Ljudmila Hauptmanna.

Dejstvo, da so Slovenci dobili v svoji prvotni domovini besedo »kosez« od Sasov ali Skandinavcev, pa seveda ne pomeni, da so bili tem podvrženi. Za to ni prav nobenih dokazov. Pač pa prevzem te besede po Slovincih in njihova politična ureditev s kne-

zom in kosezi, knezovo vojsko, ki je privedla do prve države kakega slovansko govorečega naroda, pobija še eno doslej razširjeno teorijo, namreč da so bili evropski narodi v vsej svoji zgodovini ostro razdeljeni ne le v jezikovne, ampak tudi v družbeno-politične skupine. Tako smo lahko vedno spet brali in slišali, da je bila pri germanskih narodih notranja ureditev čisto drugačna od tiste pri slovanskih ljudstvih, v skladu z jezikovnimi področji. V resnici take ostre meje med jezikovnimi skupinami nikoli ni bilo in je ni moglo biti. Jezikovna sorodnost je veljala zlasti tedaj zelo malo ali nič, kot je npr. brez veljave pri indijanskih plemenih v južnoameriških džunglah. Germanski narodi in zlasti tudi narodi skandinavskega izvora so se v dobi preseljevanja narodov z največjo vneto medsebojno iztrebljali: Ostrogoti Odoakerjeve Germane, Vizigoti Vandale, Langobardi Gepide, Franki Langobarde in Sase, itd. Težko bi bilo dokazati, da so kazali slovanski narodi in plemena kako večjo vzajemnost. Po drugi strani pa so tako germanski kot slovanski narodi precej časa živeli v tesnih zaveznih odnosih z rasno in jezikovno močno drugačnimi narodi, kot npr. s Huni (Germani) in Ostri (Langobardi, Gepidi, Heruli, Slovani) Nedvomno so vplivali na odnose med takratnimi narodi mnogo bolj trenutni politični interesi, sosedstvo, medsebojna traovina, vojne nujnosti, vera in dinastične vezi kakor pa jezikovna sorodnost. V prikazovanju zgodovine glede na jezikovne skupine se odraža čisto romantično pojmovanje narodnosti, ki so ga zastopali in

ujeljavili zlasti jezikoslovci in pisatelji preteklega stoletja. V Sloveniji se je to pojmovanje, delno tudi pod vplivom nemških romantičnih nacionalističnih in rasnih teorij, obdržalo vse do najnovejšega časa.

V resnici pa je možno, da so bili Slovenci že v svoji severnonemški pradomovini v nekih pogledih — npr. po svoji plemenski ureditvi, rasi in ljudski kulturi ter po svojem narodnem značaju — bližji svojim saškimi in skandinavskim sosedom kakor bolj oddaljenim jezikovnim sorodnikom, npr. tistim, ki so se v začetku 6. stoletja pojavili ob dolnji Donavi, ti pa so bili najbrž spet bolj sorodni narodom, v katerih bližini so prej živeli, morda Dačanom in Bolgarom. Vsekakor je značilno, da v poldrugem tisočletju in vse do prve polovice 19. stoletja, to je do nastopa ilirizma, ni prišlo do nobenih stikov med Slovenci in ostalimi južnimi Slovani, razen kolikor so jim bili vsiljeni po zunanji dogodkih, npr. sodelovanje med Slovenci in Hrvati v boju proti Turkom, katere pa so največkrat »predstavljali« seveda bosenski muslimani-Slovani. In ti stiki so še danes, kljub teorijam ilirizma in jugoslovanstva in kljub temu, da živijo ti narodi že precej časa v isti državi, precej šibki, malo spontani in vse prej kot tesni, četudi jih uradno kar najbolj pospešujejo. Po drugi strani pa je znano, s kako lahkoto se Slovenci znajdejo npr. v Vestfaliji, na Holandskem in na Švedskem, torej med narodi, s katerimi jih po vsej verjetnosti vežejo prastare etnične vezi izza poldruega tisočletja. Tega ni mogoče zanikati, saj stvarnost to vsak dan sproti dokazuje, prav v današnjih dneh.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Velika udeležba mladine na športnih igrah „BORA“

Letošnje 9. slovenske športne igre v Trstu, ki jih prireja športno združenje »Bora«, zelo dobro potekajo. Za igre se je že doslej prijaviło mnogo mladih in najmlajših športnikov. Na njih bo sodelovalo, kot zgleđa, okrog 1000 športnikov. Boji so zagrizeni, ker se je mladina z največjim navdušenjem vrgla v ta tekmovanja. Skoro ni več večje vasi na Tržaškem brez tega ali onega športnega kluba.

Za razmah slovenskega športa na Tržaškem in za veselje, s katerim mladina sodeluje na slovenskih športnih igrah, je značilen med drugim podatek, da se je letos objavilo za nastope na 9. športnih igrah kar 37 odbojgarskih ekip. Tekmovanje bodo opravili v štirih kategorijah in sicer za člane, članice, mladince in mladinke.

Prva kvalifikacijska tekmovanja se bodo začela že to soboto zvečer in se bodo nadaljevala v nedeljo dopoldne. Potekala bodo na treh igriščih: v Trstu pri Sv. Ivanu, kjer bodo igrala ženske ekipe, v Bazovici in v Zgoniku, kjer bodo moške ekipe opravile kvalifikacijski del tekem.

V soboto se bodo začele tekme ob 20.30, v nedeljo pa ob 9. uri dopoldne.

Zelo dobro je izpadlo plavalno tekmovanje, na katerem je sodelovalo okrog 200 malih in večjih plavalcev.

9. slovenske športne igre potekajo v naslednjih panogah: nogometu, odbojki, košarki, »med dve-

ma ognjema«, atletiki, plavanju, balinanju, keglanju, streljanju, namiznem tenisu, šahu, orientacijskem pohodu, v literarnem, slikarskem in fotografskem tekmovanju itd.

Zaključek iger bo v prvem tednu meseca novembra.

ŠPORTNI UGLED SLOVENIJE SE JE ŠE POVEČAL

V nedeljo so se končale na Bledu tekme za svetovno veslaško prvenstvo, ki sicer niso prinesle posebnih uspehov jugoslovanskim tekmovavcem (razen ene bronaste medalje), a so vendar odlično potekle po zaslugi dobre organizacije, kar je ponovno utrdilo ugled Slovenije ter njenih športnih organizatorjev v svetu. Zadnji dan je prisostvoval tekmam tudi predsednik Tito, poleg ogromne množice, ki so jo cenili na nekaj deset-tisoč ljudi.

PREKO TRŽAŠKEGA OZEMLJA V NOVO GORICO

Karavana kolesarjev, ki se je udeleževala mednarodne diletantske krožne dirke po Jugoslaviji, je v torek v opoldanskih urah vozila skozi Tržaško ozemlje. Tekmovavci so se pripeljali na naše ozemlje skozi mejni prehod pri Skofijah, na etapi Pulj-Nova Gorica. Vozili so skozi Boljunec, Bazovico, po trbiški cesti, skozi Dol in so nato v Gorici spet zavili skozi mejni prehod na jugoslovansko ozemlje v Novo Gorico.

V tej etapi je zmagal Čehoslovak Grač. Na skupni lestvici pa je še vedno vodil Slovenec Valenčič, doma s Primorskega.

Tekmovanja se je udeleževalo okrog 60 kolesarjev iz raznih držav, tudi iz Italije. Italijanske oblasti so šle tekmovavcem in organizatorjem zelo na roke. Ob tej priložnosti je bilo poudarjeno, da pomeni to nov prispevek v vedno boljšem športnemu zblizanju in sodelovanju med športniki v Italiji in Jugoslaviji.

Slovinci zasebno uvažajo stroje

Po podatkih carinske uprave so v prvem polletju letos zasebniki uvozili v Slovenijo sedem tisoč 527 osebnih avtomobilov ali 43 odstotkov več kot v istem času lani, dalje okrog šest tisoč majhnih motornih kosilnic, 468 traktorjev, 385 kultivarjev in 165 mlatilnic.

Med gospodinjstvi stroji so na prvem mestu pralniki, katerih so Slovenci uvozili 10 tisoč 500 ali 26 odstotkov več kot v prvem polletju lani. Največ pralnikov — kot poroča tisk — je bilo uvoženih iz Trsta.

RAJSI NAJ KONČAJO V STAREM ZELEZU

Sovjetski maršal Polubovarov, vrhovni poveljnik sovjetskih oklepni sil, je zapisal v nekem članku, da razpolaga Sovjetska zveza s tanki, ki lahko nastopajo tudi na področjih, ki jih je opustošila atomska eksplozija. Po njegovem mnenju bi pomenili ti tanki odločilen dejavnik za kopenske oddelke v vsakršni atomski vojni. Ti novi tanki lahko prevozijo dolge razdalje in premagajo ovire, ki jih predstavlja voda, ne da bi se morali izogibati po radioaktivnosti okuženih ozemelj. Uspešno lahko kljubuje uničevalnim posledicam atomske eksplozije in nastopajo podnevi in ponoči ter na velike daljave.

Upamo samo, da do tega ne bo nikdar prišlo in da naj bi rajši mirno zaključili svoje dni v — starem železu.

S TRŽAŠKEGA

RAZSTAVA CERKVENE UMETNOSTI

Že pred dobrimi desetimi dnevi so odprli v Pomorski postaji v Trstu drugo mednarodno razstavo cerkvene umetnosti. Na njej so razstavljeni dela 110-tih umetnikov iz 14 držav. Te države so Argentina, Avstrija, Kamerun, Češkoslovaška, Francija, Velika Britanija, Izrael, Italija, Jugoslavija, Malaja, Poljska, Španija, Združene države in Švica. Razstava je pod pokroviteljstvom predsednika republike. Predsednik častnega prireditvenega odbora pa je ministrski predsednik Aldo Moro. Najobilneje so seveda zastopani italijanski cerkveni umetniki, slovensko cerkveno umetnost pa zelo dostojno zastopa zlasti slikar Tone Kralj, ki je poslikal na desetine primorskih cerkva, med njimi tisto na Sv. Višarjah in tudi več cerkva na Tržaškem. Razstavlja tudi nekaj slovenskih slikarjev s Tržaškega.

Zaradi udeležbe Toneta Kralja vihra pred Pomorsko postajo na obali tudi jugoslovanska državna zastava.

OPOZORILO INAMA ZAVAROVANECM

Inam opozarja svoje zavarovance, da se morajo zdravniki še vedno držati dosedanjih predpisov o izstavljanju receptov z označbo enega samega zdravila, dokler ne bodo stopili v veljavo novi predpisi in dokler ne bodo natiskani novi recepti, na katerih bodo zdravniki lahko navedli po več zdravil.

Hkrati pa INAM obvešča zavarovance, da je treba prošnje za povračilo plačanih zdravniških pregledov do 22. avgusta predložiti na pokrajinskem sedežu ustanove najkasneje do 10. tega meseca. Pozneje ne bodo več vračali denarja za plačane zdravniške preglede pred uveljavljenjem sporazuma o neposredni zdravstveni oskrbi.

OBVESTILO

SLOVENSKEGA GLEDALIŠČA V TRSTU

13. oktobra 1966 ob 21. uri bo Slovensko gledališče v Trstu odprlo novo sezono z dramo Maksima Gorkega »Na dnus«. Poleg Gorkega so na programu dela klasičnega slovenskega gledališča, kot sta to Novačanov »Herman Celjski« in pa »Ta sveti dan veseli dan«, Hartmanova priredba Drabosnjakovega primitivnega ljudskega teatra; sem spada tudi Večer posvečen slovenskemu humorju. Moderno gledališče je zastopano s Pirandellovo dramo »Nocoj improviziramo« (Questa sera si recita a soggetto), sodobno pa s slovensko noviteto domačega avtorja, z Mrožkovimi enodejankami in pa z dragocenimi enodejankami — povesticami T. Williamsa, ki je dal dramaturško obliko čudovitim črnim bluesom. Otroke bo tokrat zabaval Grimmov »Obuti maček« v priredbi E. Martinuzzi. Namesto komedije je uprava Slovenskega gledališča sklenila ugoditi občinstvu z Leharjevo opereto »Dežela smehljaja« in to kljub velikim tehničnim in finančnim težavam, ki so povezane z uprizoritvijo te zahtevne gledališke panoge.

Od četrtega, 15. septembra pa do 13. oktobra 1966 bodo v Tržaški knjigarni na razpolago abonmaji za letošnjo sezono.

REPERTOAR:

1. Maksim Gorki: NA DNU
2. Hartman-Drabosnjak: TA SVETI DAN VESELI DAN
3. Luigi Pirandello: NOCOJ IMPROVIZIRAMO
4. Slovenska noviteta
5. Novačan: HERMAN CELJSKI
6. Franz Lehar: DEZELA SMEHLJAJA (opereta)
7. Grimm-Martinuzzi: OBUTI MACEK (otročka igra)
8. Prvi večer na Malem odru (slovenski humor)
9. Drug večer na Malem odru (T. Williams Blues)
10. Tretji večer na Malem odru (Mrožek)

Spored dopolnjujejo še umetniški večeri, branje klasičnih in modernih del in proslave.

CENE ABONMAJEV:

1. PREMIERSKI	Lir 12.000 (9 predstav)
	Lir 8.000 (6 predstav)
2. I. PONOVIITEV	Lir 4.500 (9 predstav)
	Lir 3.000 (6 predstav)
3. NEDELJSKI POPOLD.	Lir 4.500 (9 predstav)
	Lir 3.000 (6 predstav)
4. PODEZELSKI	Lir 5.000 (6 predstav ter avtobus)
5. STUDENTSKI	Lir 2.000 (9 predstav)
6. SINDIKALNI	Lir 2.500 (9 predstav)

Za invalide daje Slovensko gledališče v Trstu posebno abonmajska izkaznica brezplačno.

Otroška predstava je zunaj abonmaja.

Uprava SG

KONFERENCA »PUGWASH«

V letoviškem mestu Sopot pri Gdanskju se je 12. t. m. začela 16. konferenca Pugwash. Udeležuje se je 80 znanstvenikov in drugih uglednih osebnosti iz 23 držav. Konferenca Pugwash, ki se imenuje tako po neki vasi na polotoku Nova Škotska, kjer je bila prirejena leta 1957 prva taka konferenca na povabilo ameriškega industrijca Cyrusa Eatona, imajo namen omogočiti znanstvenikom in drugim osebnostim Vzhoda in Zahoda, ki niso direktno povezani z vladami, da bi mogli razpravljati o najvažnejših mednarodnih problemih.

Na 16. konferenci razpravljajo o temi »Varnost in razorožitev«.

Toda jih bodo vlade na Vzhodu in Zahodu poslušale?

LADJE ZA JUGOSLAVIJO

Minister za zunanjo trgovino Tolloy, ki je potoval skozi Trst na zagrebški veleseljem, je potrdil, da bodo Združene jadranske ladjedelnice izdelale šest ladij po naročilu Jugoslavije.

Dve veliki ladji po 25 tisoč ton bo izdelala ladjedelnica Svetega Marka, štiri ladje po 7 tisoč ton pa ladjedelnica v Trziču. V ladjedelnici Sveti Marko bodo gredelej za prvo ladjo postavili v kratkem in sicer na pologu, ki je prost po splavitvi ene izmed ladij za Poljsko.

Lažnivi KLJUKEC

Besedilo
prevedla in priredila:
OLGA RATEJ

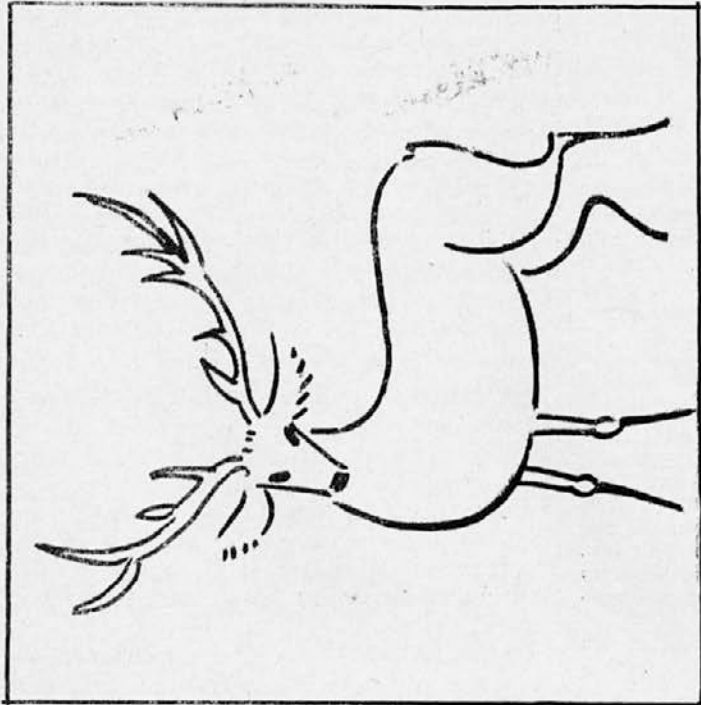
PO BURGERJU — RIŠE: BORUT PEČAR

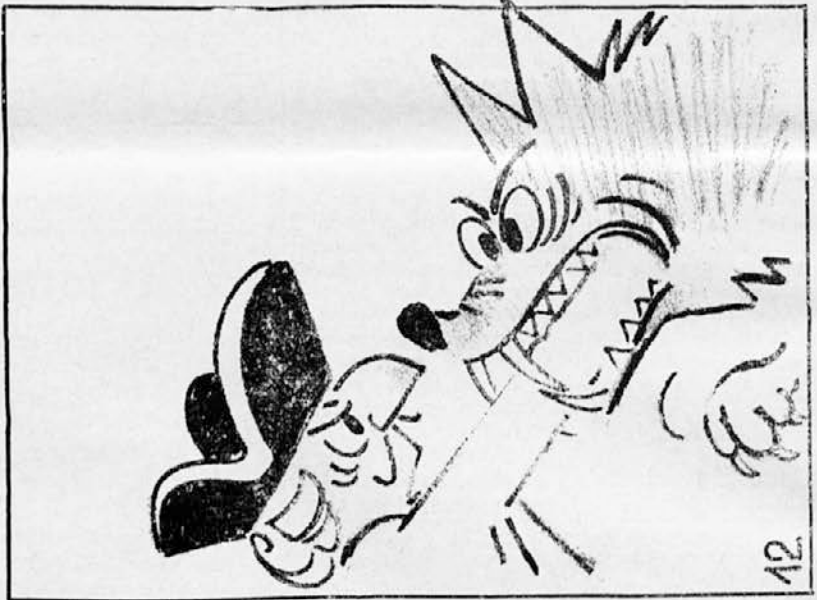
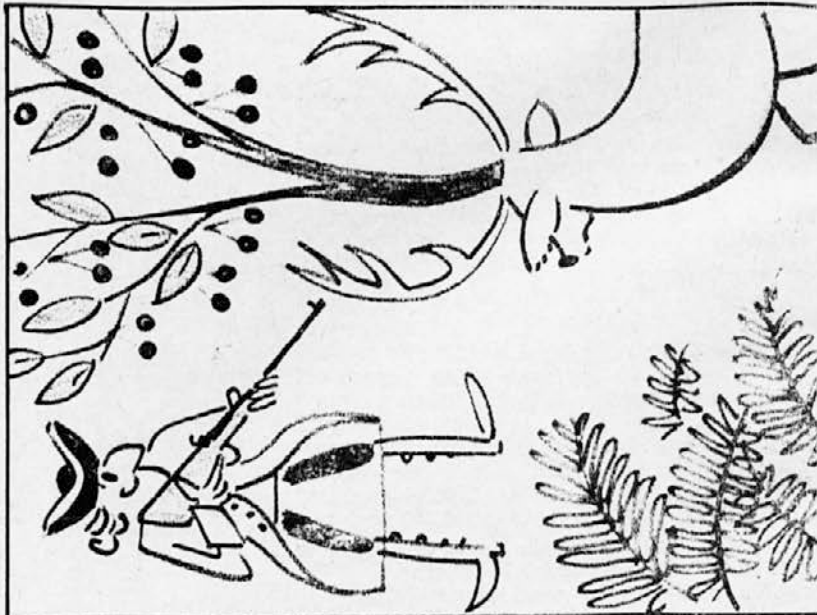
DRAGI OTROCI, V ZADNJEM TRENUTKU MI JE USPELO NARISATI KLJUKCA ZA DREVESOM... (11)

11 Divje svinje so nevarne, vepri pa so še nevarnejši. Srečal sem nekoč takega divjega vepra v gozdu. Jojmene, nisem bil pripravljen na napad in obrambo. Komajda se mi je posrečilo, da sem se skril za drevo, ko je vepar že planil name. Zebje so se mu silovito zarili v debla, tako da jih ni mogel izvleči in napada ponoviti. Aha, sem pomislil, pa ti bom posvetil! Hitro sem zgrabil velik kamen in začel zabijati veprove zobe še globlje v drevo. Zdaj je bil ujet, ni mogel pobegniti. Moral je

potrpeti, da sem iz bližnjih vasi pripeljal voz in vrvi, pa sem ga živega in zdravega spravil domov. Gctovo ste, dragi gosti, že slišali za Huberta, zaščitnika lovcev, in njegovega jelena s križem med rogovi. Če so taki jeleni še danes kje, ne vem, povedal vam pa bom, kaj sem videl na lasne oči. Nekoč, ko sem izstrelil že

še vse naboje, sem zagledal jelena, kakršnega nisem videl še nikdar prej. Mirno me je gledal strmo v oči, kot da bi vedel, da nimam niti zrnca v puškini cevi. Toda jaz sem, ne bodi len, hipoma napolnil puško s smodnikom in jo nabil s koščicami češeni, ki sem jih prav tedaj zobal. Pomeril sem in ustrelil koščice jelenu naravnost v čelo. Jelen je trznil in zbežal.

12 Leto ali dve kasneje sem šel na lov v isti gozd, ko sem nenadoma zagledal ponosnega jelena s češnjem drevesom na glavi, s pravim pravicam drevesom med rogovi. Visoko je bilo to drevo vsaj deset čevljev. Vzkalilo mu je natančno sredi čela, rekel bi, kot tretji rog. Takoj sem se spomnil dogodka pred dvema letoma.

Moj stari plen, sem si dejal in s prvim strelom položil jelena. Tako sem z enim mahom prišel do pečenke in do kompota, zakaj drevo je bilo polno plodov, tako sočnih in sladkih, kakršnih še svoj živi dan nisem jedel.

Dober lovec lahko potemtakem računa na srečo, še bolj pa nase. Tako sem nekoč v gozdu naletel na velikega in požrešnega volka. Znašel se je pred mano na vsem lepem, tako da niti puške nisem utegnil dvigniti, ampak sem ga s pestjo sunil v grozeče žrelo. Poiskal sem mu pest globlje in globlje v žrelo, tja do ramena. Kaj pa zdaj?

Ne morem ravno trditi, da mi je ta položaj ugajal. Kar predstavljajte si! Z volkom iz oči v oči, to ni kar tako. Pozorno sva se gledala. Če potegnem roko iz žrela, me bo zver razrgala. To sem ji bral iz plamenčih oči.